

cum potuissent esse etiam reprobi; sed praedestinatus est Christus, ut sit Christus. Ita Augustinus l. c. n. 32. Christum appellat « praedestinatum unicum Filium Dei. » Potest etiam dici Filius Dei praedestinatus, ut sit homo; dummodo praedestinatio intelligatur de consilio aeterno incarnationis cum adsignificatione beneficii pro natura assumpta et pro universa natura humana redimenda, non autem pro ipsa persona assumente. « Dicendum, inquit s. Bonavent. 3. dist. 7. a. 2. q. 2, quod cum hoc participium *praedestinatus* dicat antecessorem, tripliciter potest eam importare, vel respectu subiecti vel respectu praedicati vel respectu totius copulati. . . Sic ergo potest esse triplex sensus locutionis: Filius Dei praedestinatus est esse homo; et unus quidem falsus est (si intelligatur antecessio praedestinationis respectu subiecti), duo autem sequentes (antecessio respectu praedicati *homo* et respectu totius operis in complexu) sunt veri, et quantum ad istos duos sensus subsequentes recipitur praedicta locutio ab omnibus opinionibus, ut Magister dicit, et ideo secundum hunc sensum concedendum est ipsam esse veram. . . Praedestinatio respectu eius importat gratiae collationem, respectu cuius importat antecessorem. . . et ideo non notatur quod aliqua gratia fiat ipsi Filio Dei, sed Filio hominis » (non personae assumpti secundum se, sed huic homini in sua humana natura assumpta). Consultantur Bonavent. in 3. dist. 7. toto art. 2; Lorea disp. 85. cf. S. Th. 3. q. 24; Suarez disp. 50; Petav. l. IX. c. 14.

THESIS XXXIX.

Beata Virgo Maria Dei genitrix.

- * Beata Virgo Maria proprie ac veraciter est Dei genitrix (θεοτόκος).
- * Haec autem veritatem in Scriptura et traditione evidenter consignatam
- * Patrumque suffragiis splendidissime vindicatam, Ecclesia sibi merito
- * gratulatur, cum ea compendium contineatur totius doctrinae catholicae
- * de incarnatione Filii Dei, simulque origo et prima ratio excellentiae
- * Virginis inter omnes meras creaturas. *

I. Scripturae non solum docent Verbum esse factum hominem; sed docent etiam modum incarnationis, quod

scilicet Verbum aeternus Dei Filius remotius ex lumbis Adam, Abraham, Isaac, Iacob, David, et proxime ex muliere benedicta, Virgine purissima, factus est homo veraci et proprie dicta generatione materna, ita ut sit mediate semen Patrum, immediate sit ipse et ipse solus *semen mulieris* Gen. XXII. 18. cum parallelis; Ps. LXXXVIII. (heb. 89). 37; Rom. I. 3; IX. 5; Gal. III. 16; Heb. II. 11. Tum Gen. III. 15; Is. VII. 14; Luc. I. 35. 43; Gal. IV. 4. (Vide th. XIV).

Fidem in Scripturis consignatam Christiani omnes semper profitebantur in symbolis; credimus enim in unum Deum Patrem, Filium, et Spiritum Sanctum, et in Filium quidem conceptum ac natum (γεννηθενητα) ex Maria Virgine (vide th. XVII. p. 139).

Eandem fidem declarant ss. Patres; inde enim ab aetate apostolica conspirant in has hisque geminas sententias: « Deus noster Iesus Christus parturiebatur (ἐκνοσσορευθη) a Maria ex semine David, Spiritu autem Sancto, qui generatus est (ἐγεννηθη) et baptizatus; » « unus medicus noster. . . et ex Deo et ex Maria » s. Ignat. ep. ad Ephes. nn. 7. 18. « Qui praeclaram habuit eam quae est ex Deo Patre, genituram, praeclare functus est et ea quae est ex Virgine, generatione » Iren. III c. 19. al. 21. Verbum ipsum caro factum est, non autem solum in homine habitavit; « hoc enim non esset *Dei generatio*, sed fuga generationis »; « una sola Virgo filia vitae genuit vivens Verbum et subsistens » Dionys. Alex. ep. adv. Paul. Samosat. p. 212 (ed. de-Magistris) cf. Gregor. Naz. ep. I. ad Cledonium. « Quod concepit Virgo, id peperit, id ergo nasci habebat quod erat conceptum et pariundum, id est spiritus, cuius et vocabitur nomen Emmanuel. . . Caro autem Deus non est, ut de illa dictum sit, quod nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei, sed ille qui in ea natus est, Deus » Tertull. adv. Prax. c. 27. Nullus denique est Patrum, qui data opportunitate non docuerit, aeternum Dei Filium secundam e Virgine generationem subisse, ut cum aliis Irenaeus loquitur (cf. th. XVIII. p. 143. sqq.).

Docemur itaque, beatam Virginem non genuisse hominem per se subsistentem et Deo coniunctum, sed genuisse

ipsum Deum; h. e. genuit *proprie* Deum, non vero solum dici potest Dei mater, quod genitus homo a Deo inhabitante nomen Dei habeat participatum, ut Nestorius concedebat (p. 198). Docetur non Deum in carne aliunde accepta solum transiisse per Virginem, ut aiebant Apollinaristae et Eutychiani, aut in homine et cum homine genito transiisse Deum inhabitantem, ut iterum absurde docebant Nestoriani; sed Virginem materno modo e sua substantia, supernaturaliter operante Spiritu Sancto, naturam humanam communicasse hypostasi divinae, atque ita *hunc hominem* qui est Deus Verbum subsistens in humana natura, non quidem secundum suam divinam naturam sed secundum suam naturam humanam, et quatenus homo est, vitali subministrazione materna in similitudinem naturae, ac matri consubstantiali esse productum; h. e. beata Virgo Deum *veraciter* genuit. Ita haec epitheta *proprie* et *vere* (ἰσχυρῶς καὶ ἀληθῶς), quae sunt in Conc. V. Act. VIII. can. 6. et postea in Lateranensi sub Martino I. Act. V. can. 3. 4. (Hard. III. p. 198. 922), distinguuntur et explicantur a Patribus Ioanne II, Ferrando et Petro diaconis, Sophronio (vid. Petav. V. c. 17. n. 4). Nisi enim *veraciter* genuisset, *mater* non esset; nisi *proprie* Deus ipse, ipsa persona divina esset terminus generationis, *mater Dei* non esset.

Ut paulo distinctius intelligamus, quomodo ipse Deus Verbum fuerit terminus maternae generationis, distinguendus est generationis terminus *completus* et terminus *formalis*. Imprimis in considerationem venit propagatio naturae, quae est in generationibus creaturarum multiplicatio eiusdem specificae naturae per vitalem derivationem ex ipsa substantia generantis secundum certam legem a primo auctore et creatore naturae institutam; haec autem derivatio ex parte matris est potissimum materiae subministratio. Neque vero requiritur, ut totum quo natura humana constat, ex ipsa generantis substantia derivetur, sed ut sit talis derivatio, ex qua secundum legem a Deo institutam oriatur natura humana. Considerari deinde debet hypostasis seu persona in ipsa natura propagata. Si natura derivata sibi permittitur et per se existens procedit, eo ipso illa

natura habet rationem *totius in se* et est persona. Persona vero seu hypostasis est subiectum omnium attributionum, est ipsa, quae habet omnia ut sua nec ipsa habetur.

His suppositis *terminus completus generationis*, is qui *generatur*, in quo ex ipsa derivatione naturae oritur relatio filii ad generantem, est persona seu hypostasis. *Terminus autem formalis*, ut loquuntur, seu id quo *persona generatur*, est natura quatenus communicatur a generante in personam seu hypostasin, quae hac ipsa communicatione generatur. Quia iam natura humana non ut per se existens derivatur ex substantia Virginis matris, sed illam naturam ex matris substantia sibi adformavit (εἰς ἑαυτὸν ἀναπλασθεῖς) et suam fecit Deus Verbum, ut Patres loquuntur, ac per hanc suam naturam Deus Verbum constituitur et produci-
tur homo ex substantia Virginis; ideo *terminus completus* huius generationis est Deus Verbum in humana natura, seu quatenus homo est; *terminus formalis*, seu *principium quo generatur*, est humana natura subministrazione materna ex matris substantia communicata. Non itaque ex Virgine matre primum natura humana formata est, quam formatam deum assumpserit Verbum; hoc enim modo Virgo non Dei sed hominis tantum esset genitrix. Illa quippe natura formata per se et seorsum existens, eo ipso esset homo in se subsistens genitus ex matre, quem si deinde assumpsisset Verbum, vel mera esset coniunctio duarum hypostaseon, sicut Nestoriani docebant; vel etiamsi assumpsisset eam naturam hypostaticè, ita ut desiisset esse homo seorsum et per se subsistens, certe beata Virgo Deum Verbum assumentem non genuisset, sed solum forte in natura postea assumpta eum nutritivè et in lucem edidisse dici posset. « Unus idemque de Patre sine initio Deus semper genitus, de matre homo verus secundum carnem temporaliter conceptus et natus. Quam carnem non conceptam accepit unigenitus Deus, sed in ea est Deus altissima humilitate conceptus » s. Fulgent. de Incarn. n. 5. Patrum doctrinam vide supra p. 103. sqq. 219. sq.

Ex his etiam compones difficultatem, quomodo possit esse terminus generationis hypostasis ab aeterno praexi-

stens, quae proinde saltem *simpliciter* nec producitur nec potest produci. Ut sit vera generatio, necessarium est utique, ut hypostasis secundum suam aliquam naturam substantialem producat; sed distingui hic debet inter eum, qui habet unam naturam tantum et ideo non nisi unam generationem, et inter eum qui habet duas integras substantiales naturas, et ideo potest habere duas distinctas et diversas natiuitates, sicut distinctae et diversae sunt eius naturae. Qui prima et unica natiuitate procedit, ut generata omnia excepto solo Christo, is naturam accipit communicatam, in qua et cum qua identificatus ut hypostasis existit, atque ideo vel directe hypostasis vel hypostasis per naturam *simpliciter* producitur. In Deo quidem, ubi Filius generatus est et distinctus a Patre sub formali ratione relativi, et natura absoluta nullo modo producitur sed eadem numero communicatur a Patre in Filium, directe producitur hypostasis relativa ut terminus formalis productionis. In generationibus humanis producitur ipsa natura ut terminus formalis per principia derivata ex substantia generantis; haec autem natura si connaturaliter per se et *in se* producitur, habet eo ipso rationem hypostaseos, atque ita *per naturam*, ad cuius propagationem generatio tendit, *simpliciter* producitur hypostasis ut terminus ultimus et completus. At dum Verbum in natura humana ex matris substantia materno modo derivata fit homo, non quidem Verbum *simpliciter* producitur, sed Filius Dei praexistens in divina natura subit secundam natiuitatem in altera natura, per quam natiuitatem haec natura fit eius propria, et ita *hic homo* seu haec hypostasis divina includens humanam suam naturam *non simpliciter* sed *formaliter ut homo* producitur, seu materna generatione fit non quidem, ut haec hypostasis simpliciter existat, sed ut *haec hypostasis (Deus Verbum) sit homo*. Terminus itaque formalis generationis et *simpliciter* productus est, ut in ceteris humanis generationibus, *natura* propagata ex Virgine; terminus completus est haec hypostasis completa (seu Deus Verbum in humana natura) *producta non simpliciter et secundum omnia quae includit, sed secundum quod homo est*. Tam ergo vere et pro-

prie Deus genitus est ex Maria Virgine, et proinde haec est mater Dei, quam vere et proprie Verbum factum est homo.

Ex his animadvertas, quomodo in triplici diversa generatione se habeat productio. In generatione Dei est productio (1) hypostaseos in natura non producta sed communicata, quae est una numero in Patre et Filio; in generatione meri hominis producitur per naturam productam hypostasis; in generatione Dei-hominis producitur per naturam productam non hypostasis simpliciter, sed hypostasis formaliter ut homo est.

II. Etiam si nomen ipsum et disserta appellatio *Dei genitricis* της θεοτόκου ante Nestorianam controversiam non occurreret, satis esset doctrina in Scripturis, in symbolis, et in vetustissimorum Patrum monumentis luculentissima, qua Deus et unigenitus Filius Dei secundum carnem vere ex Maria Virgine genitus esse celebratur; est enim haec doctrina ipsa rei ac nominis της θεοτόκου definitio. Unde merito Cyrillus in defensione anath. F. adv. Orientales provocat ad Patres Nicaenos aliosque, quorum novem nominatum appellat, qui omnes beatam Virginem dixerint Dei genitricem. Licet enim vocabulum ipsum in locis citatis non reperiatur, si duos tresve excipias (Antiochum, Ammonium, Athanasium, cui verba tribuit Cyrillus desumpta ex opere dubio); res tamen ipsa ab his et aliis omnibus Patribus praedicatur. Ceterum diu ante controversiam cum Nestorio, nomen ipsum *Dei genitricis* fuisse in tota Ecclesia celebratissimum, demonstrat vel ipsa Nestorianae haeresis historia. Ex nulla enim re magis haereticus detectus est et in omnium Catholicorum detestationem incurrit, quam quod Mariam vere et proprie θεοτόκου dici vetaret. Hoc praeterea ipsum Iulianus Apostata exprobraverat Christianis, quod a Mariam θεοτόκου appellare non cessarent, apud Cyrill. T. VI. p. 262. Ad vetustiora monumenta quod spectat, non modo Ioannes Antiochenus (Hard. Concil. T. I. p. 1329) et Theodoretus (lib. cont. Nestor. T. IV. p. 1044 ed. Schulze),

(1) Productio in generatione non sane est effectio ex nihilo, sed est ex parte generantis expressio substantialis sui ipsius in alio a se distincto, ex parte geniti processio a principio generante.

ambo Nestorio olim amicissimi testantur, a vetustos et vastissimos praedicatores orthodoxae fidei iuxta apostolicam traditionem Mariam θεοτόκου nominare docuisse; sed praesto sunt etiam disserta testimonia Origenis, Dionysii Alexandrini, Methodii, Alexandri Alexandrini, Athanasii, Eusebii, Basilii, Gregorii Nazianzeni, in quibus haec appellatio frequentatur. Lege testimonia apud Petav. I. V. c. 15. n. 9. sqq. et apud Simeonem de-Magistris in praefat. ad Opera Dionysii Alex. p. 26. n. 15. sqq.

III. Sicut in doctrina de SS. Trinitate professio του ὁμοουσιου a Patribus habita est velut tessera orthodoxae fidei, eo quod illa non minus distinctionem personarum adversus monarchianos quam unitatem naturae adversus Arianos exprimeret; ita praedicatio της θεοτόκου in Ecclesia catholica magno studio celebrata est velut symbolum et compendium totius professionis de Dei Verbi incarnatione; comprehenditur enim hac una voce tum unitas hypostaseos Christi tum distinctio duarum naturarum realium in eadem hypostasi. Unde licet solemni decreto formula sancita sit adversus Nestorii divisionem, nihilo minus tamen valuit iam antea adversus Apollinaristas (vide Gregor. Naz. ep. 1. ad Cledon.) et deinceps adversus Eutychianos ad demonstrandam duarum naturarum distinctionem ac integritatem. Sane beata Virgo proprie et veraciter Dei genitrix esse non potest, nisi Deum ipsum generando eidem hypostasi communicaverit suam humanam naturam. Dum ergo dicimus, Virginem genitricem Dei, dicimus Filium eius esse verum hominem; neque enim aliter Virgo esset *genitrix*: et eundem esse verum Deum; neque enim aliter genitrix esset *Dei*: ac proinde dicimus eundem, qui secundum divinam naturam praexistit ab aeterno genitus Deo Patri consubstantialis, secundam subiisse nativitatem ex homine matre, per quam habet alteram naturam humanam et est homo consubstantialis matri. « Hoc nomen θεοτόκου, inquit Damascenus F. O. I. III. c. 12, totum commendat incarnationis mysterium. . . exprimit enim unam hypostasin, duas naturas et duas generationes Domini N. I. Christi. » Vide Petav. I. V. c. 14. sqq.; Thomassin. I. III. c. 15.

IV. Dignitas *Matris Dei* quanta sit, rite solum aestimari potest ex ipsa Filii dignitate.

I. Potest spectari divina maternitas *physice* et per sese. Ita in eo est sita, quod pars aliqua substantiae matris transit ac derivatur tanquam a principio (materno modo) generante in similitudinem suae naturae, ut fiat natura hypostatice unita et propria Dei Verbi, sicque Verbum ipsum fiat homo ex materna substantia. Haec autem est affinitas intima cum Deo homine eadem ratione, qua quivis nostrum cum matre sua habet naturalem coniunctionem et velut unitatem secundum naturam; licet enim in Filio natura sit alia numero quam in matre, est tamen illa huius fructus et ab hac tanquam a causa derivata. Hoc sensu ait s. Petrus Damianus serm. I. de nativ. Mariae p. 248: tribus modis inest Deus aliis creaturis essentia, operatione, illuminatione; a quarto modo inest uni creaturae videlicet Mariae Virgini identitate, quia idem est quod illa. »

In hac intima affinitate cum Filio Dei, qui est et Filius Virginis, includitur singularis ac plane mirabilis quaedam relatio matris Dei ad Deum Patrem generantem Filium eundem secundum divinam naturam, quem ipsa generavit secundum naturam humanam (1), et ad Spiritum Sanctum

(1) Caveantur quaeso in re gravissima perturbaciones notionum ac veritatum. Generatio Filii Dei secundum humanitatem, qua in tempore genitus est a matre, est profecto alia omnino diversa a generatione secundum naturam divinam, qua idem Filius Dei ab aeterno genitus est et gignitur a Patre. Sicut duae sunt distinctae et diversae naturae unius Filii, ita eiusdem unius Filii duae sunt generationes distinctae et diversae (vide in hac thesi n. I). Non ergo dici ullo modo potest, « Virginem esse sociam et adiutorium Deo Patri ad eam generationem, qua Filius generatur a Patre », sive iam haec aeterna secundum divinitatem generatio spectetur in ipsa incarnatione Filii, h. e. dum subit alteram generationem ex matre secundum humanitatem, sive spectetur extra actum incarnationis. Quis enim vero possit cum sana theologia conciliare sententias huiusmodi: « Puisque la génération du Verbe... est un acte permanent, Dieu le Père engendrant sans cesse son Verbe, Marie choisie de Dieu le Père pour qu'elle fût son aide ou son Epouse dans cette génération, participe toujours à cette même fécondité et à toutes les communications du Père à son Fils... Marie associée à Dieu le Père pour engendrer son Verbe dans l'Incarnation, ne cesse pas de lui demeurer

cuius ipse Filius Virginis est principium secundum divinitatem, et fructus quidam atque effectus secundum humanitatem per Spiritus Sancti supernaturalem operationem in ipsam Virginem matrem (1). Hoc enim ultimum est quidem opus Dei unius et trini, habet tamen propter modum efficientiae singularem analogiam cum ipso personali charactere Sanctitatis et Amoris subsistentis, et ideo Spiritui Sancto in recto tribuitur tamquam principio, *quod operatur*; quamvis pari ratione includatur Pater et Verbum (cf. Tract. de Trin. th. XIII. XXVI.). « *Credimus in unam Deum Patrem et in Filium eius unicum Iesum Christum natum de Spiritu Sancto ex Maria Virgine.* » Hanc relationem ac velut cognationem matris per Filium suum cum Patre et Spiritu Sancto etiam hypostatice consideratis describit s. Bernardus (serm. 3. in Missus est n. 4.). « *Cum Dominus sit cum omnibus sanctis, specialiter tamen cum Maria, cum qua utique tanta ei consensio fuit, ut illius non solum voluntatem sed etiam carnem sibi coniungeret, ac de sua Virginisque substantia... unus Christus fieret, qui etsi nec totus (secundum totum) de Deo nec totus de Virgine, totus tamen Dei et totus Virginis esset, nec duo Filii sed unus utriusque Filius... Nec tantum Dominus Filius tecum, quem carne tua induis, sed et Dominus Spiritus Sanctus, de quo concipis, et Dominus Pater, qui genuit quem concipis. Pater, inquam, tecum, qui Filium suum facit et tuum, Filius tecum. . . . Spiritus Sanctus tecum, qui cum Patre et Filio tuum sanctificat uterum.* »

toujours associée depuis ce moment pour cette même génération ? Vie intérieure de la Très-Sainte Vierge. Rome 1866. T. II. p. 271. 272.

(1) Ordine fere inverso se res habet, ac dicitur in illo libro citato, ubi affirmatur: « *La sainte humanité du Sauveur, quoiqu'elle soit créée, est néanmoins associée à l'acte, par le quel le Verbe produit le Saint-Esprit dans l'éternité.* » Ibid. At humana natura est hypostatice unita Verbo spiranti cum Patre Spiritum Sanctum, sed nullus actus humanitatis concurrere potest ad hanc spirationem; huius enim spirationis principium non est aliud quam Pater et Filius, quatenus unum sunt divina natura sub formali ratione dilectionis productivae seu vis spirantis Amorem procedentem. Non humanitas est principium Spiritus Sancti, sed Spiritus Sanctus est cum Patre et Filio causa humanitatis et unionis hypostatice ad Filium.

Iam haec cum Filio Dei materna cognatio *naturalis*, quatenus est cognatio secundum ipsam naturae communicationem, et *supernaturalis*, quatenus tum modus generationis virgineae excedens vires totius naturae est per immediatam operationem Spiritus Sancti, tum adhuc magis quatenus persona Verbi ut terminus talis generationis humanae supergreditur totum ordinem creaturarum, constituit in ipsa persona matris Dei dignitatem, quae *in suo genere* h. e. *in ratione maternitatis* potest dici infinita. Dignitas enim matris, formaliter ut mater est, exstat ex dignitate geniti. « *Filius infinitat matris bonitatem, inquit Albertus M. (in Mariali super Missus est q. 197. T. XX. p. 139.); infinita bonitas in fructu infinitam quandam adhuc ostendit in arbore bonitatem* » (1). Cf. S. Th. 1. q. 25. a. 6. ad 4; s. Bonav. 1. dist. 44. expos. textus. « *Ut proprie et veraciter matrem Dei colimus eam et magnificamus et omni visibili ac invisibili creatura superiorem arbitramur* », ait s. Germanus Constantinopolitanus in ep. ad Ioan. Synadae lecta et approbata in Conc. VII. Act. IV. (Hard. IV. p. 242).

Hoc autem modo in se et physice spectata divina maternitas non est formaliter ipsa sanctificatio matris (2), sed est alterius ordinis pertinens quodammodo ad ordinem unionis hypostatice, quam intrinsecus respicit et cum qua necessariam habet connexionem, ut loquitur Suarez. Quare si dona supernaturalia distribuimus in dona ordinis simpliciter ontologici, ordinis sanctificationis et ordinis beatificationis, vel si discernimus dona gratiae gratis datae

(1) Salmaticenses (de Fide p. 314) dicunt temerariam hanc propositionem: « *maternitas Christi Domini in concreto includit perfectionem physice infinitam* ». Sane maternitas quae est relatio matris ad Filium Dei, non potest esse entitas physice infinita; sed aliud est dicere: maternitas physice spectata (h. e. spectata per se et nondum in connexionem cum sanctificatione) in ratione praecisae maternitatis, h. e. ratione termini, ad quem refertur et a quo suam dignitatem habet, quatenus est maternitas, est in suo genere infinitae dignitatis.

(2) Ioan. Martinez de Ripalda nihilominus demonstrare contendit, probabiliter ipsam rationem matris Dei etiam per se et physice spectatam esse sanctificantem non minus, quam donum gratiae habitualis. De Ente supernat. disp. 79. T. II. p. 49. seqq.

et dona gratiae sanctificantis; haec divina maternitas ita, ut diximus, spectata adnumerari poterit ordini ontologico vel donis gratis datis. Cf. Albert. M. super Missus est q. 46. n. 2. T. XX. p. 45. At talis consideratio illius dignitatis est inadaequata et per meram abstractionem.

2° Considerari itaque debet divina maternitas in sua connexionione cum omnibus donis sanctificationis et glorificationis. Est enim illa radix et fundamentum in beatissima Virgine plenitudinis gratiarum, quae ab immaculato concepta usque ad eius exaltationem in caelesti gloria super omnes meras creaturas eidem ss. matri collatae sunt. Amplitudini videlicet dignitatis et propinquitati matris ad ipsum omnis gratiae auctorem ac fontem commensuravit divina sapientia et bonitas amplitudinem gratiae in ordine sanctificationis et glorificationis. Unde vix umquam ss. Patres et Doctores de sanctitate et gloria inter omnes creaturas eminente beatae Virginis loquuntur, quin velut internam huius plenitudinis rationem respiciant ipsam dignitatem matris Dei, in qua ulterius munus mediatrix et potestas reginae coeli et terrae includitur. Quae omnia manifestat fidei analogia, docent Patres, celebrat Ecclesia in suis precibus liturgicis, sentiunt fideles. Lege Benedictum Plazza in Opere inscripto « Christianorum in SS. et S. Virginem devotio vindicata » (contra Lamindum Pritanium i. e. Ant. Muratorium); b. Petrum Canisium « De Maria Deipara »; Suarez in 3. P. T. II. disp. 1. sect. 2; Petav. l. XIV. c. 8. 9.

Si instituatur comparatio inter gratiam sanctificantem et maternitatem divinam, ex praemissis respondendum est: maternitas per se et abstracte considerata alterius est ordinis, nec potest una cum altera velut unius rationis comparari; spectata autem maternitas in concreto nexa est et includit plenitudinem gratiae sibi respondentem, ac ideo in praesenti rerum ordine gratiam non nisi unione hypostatice inferiorem. Hoc sensu pleniore dixit Albertus M. super Missus est q. 141. n. 4: « quidquid claudit alterum in se, plus est eligendum quam illud, quod non claudit alterum in se; sed esse matrem Dei per naturam necessario

claudit in se filium Dei adoptivum » (i. e. mater Dei per naturam, necessario necessitate nimirum morali connexionis, est filia Dei per gratiam adoptionis).

Corollarium 1. Relatio filiationis ad matrem in Christo est realis. Sequentes sententiam gravium magistrorum Scholae putamus, relationes etiam reales non distingui a fundamento inhaerente in uno termino cum connotatione alterius termini realiter existentis (v. de Trin. th. XXII). Fundamentum filiationis et relationis ad matrem in Christo sicut in aliis hominibus est, quod suam humanam naturam habet ex substantia matris communicatam per (secundam) realem generationem; adeoque fundamentum est aliquid maxime reale, quo Christus *formaliter ut homo est*, pendet a matre sua et ad eam refertur ut vero et proprio sensu suam matrem, proindeque relatio realis est non minus in Christo quam in aliis hominibus. Theologi qui negabant relationem esse realem eo, quod hypostasis divina non sit capax novae realitatis, considerabant hypostasim secundum divinam tantum naturam (cf. S. Th. 3. q. 35. a. 5); nos considerandam esse dicimus eandem hypostasim, quatenus formaliter est composita et homo Christus. In hoc autem altero sensu hypostasis Christus sicut absque mutatione in Verbo assumente, et mutatione unice sistente in natura humana novam subit realiter nativitatem; ita etiam, fundamento inhaerente in natura humana, realem habet relationem ad matrem generantem.

Ex eodem principio, quod una hypostasis sicut duas naturas ita duas habet diversas nativitates, solvitur illa vulgaris difficultas, qua dicitur: quot sunt filiationes tot sunt filii; atqui in Christo duae sunt filiationes, si vere est Filius Patris aeterni secundum unam et Filius matris secundum alteram naturam; ergo sunt duo Filii.

Respondeo: *distinguo maiorem*, tot sunt filii quot filiationes, si *filatio* seu (si potest dici) *filietas* $\epsilon\iota\sigma\tau\eta\varsigma$ sumitur velut abstractum pro concreto *filius* (ut a Scholasticis dicitur *Petretas a Petro*), *concedo M.* Si *filatio* sumitur pro relatione filii ad suum terminum (ad patrem vel matrem), *subdistinguo maiorem*: si sunt plures filiationes ad eundem

terminum (ut aliquos Scholasticos vidimus locutos esse de filiatione Christi adoptiva vel naturali orta ex sanctificatione cum relatione ad SS. Trinitatem), *transcat M*; si sunt diversae *relationes filiationis* ad diversos terminos, ad Patrem secundum unam generationem per communicationem naturae divinae, ad matrem secundum alteram generationem per communicationem naturae humanae ut in Christo (vel etiam solum ad terminos diversos concurrentes in una generatione ut in naturalibus), *nego M*. Pari-ter *distinguo minorem*: sunt in Christo duae *filiationes* in priori sensu abstracti pro concreto Filius, *nego m*. Sunt unius Filii duae relationes diversae ad diversos terminos secundum duas naturas duplici diversa generatione a Patre Deo et a matre homine communicatas uni et eidem Filio Deo-homini, *concedo m*. Ergo (inferendum est) unius Filii sunt duae natiuitates et duae naturae, non autem duo sunt Filii. Vid. Suarez in 3. P. T. II. disp. 12. sect. 2; De Lorca disp. 24; Frassen T. IV. p. 161 sqq.

Corollarium 2. Quoniam Christus natus ex Virgine plane alius dicebatur a Nestorio et Nestorianis, quam sit *Christus Deus noster*, Concilia et Patres interque hos imprimis Cyrillus merito damnarunt Nestorium, quod beatam Virginem tantummodo *Χριστοτόκον* dicere vellet. Hac enim appellatione adsignificabant haeretici negationem, Christum illum ipsum qui est genitus ex Virgine, vere et proprie Deum esse, et Virginem vere ac proprie esse *θεοτόκον*. Ceterum Dei genitrix sine dubio est Christi genitrix, sed Christi qui Deus est. Pari ratione eo ipso, quod beata Virgo homo est, per se intelligitur, Filium quem vere genuit, esse hominem; neque id ullus umquam negavit. Qui enim negabant Christum hominem, eo ipso negabant etiam ex matre vere genitum. Dum ergo beatam Virginem profiteremur veraciter *genitricem Dei*, eo ipso significamus genitum esse Deum-hominem. Contra qui simpliciter urgeret professionem, quod Virgo sit *genitrix hominis* (*ἀνθρωποτόκος*), ut a Nestorianis factum est, eo ipso convinceretur accipere hanc appellationem sensu excludente, Virginem nimirum *hominis et non Dei genitricem* esse.

CAPUT VI.

DE CONSECTARIIS QUAE EX DIVERSITATE NATURARUM
IN UNA PERSONA CONSEQUUNTUR
DIRECTE SPECTATA DUARUM NATURARUM DISTINCTIONE.

THESIS XL.

*De duplici Christi voluntate et operatione
atque de operationibus theandricis.*

« Cum duae integrae et impermixtae maneant naturae in una divina persona Verbi incarnati, in duabus distinctis naturis duplex constituitur operandi volendique principium; adeoque etiam operationes et volitiones Christi sunt duplicis diversi ordinis divinae et humanae. Ex unitate deinde personae declaratur, tum universim operationes Dei-hominis ad redemptionem nostram susceptas tum maxime illas, in quibus virtuti divinae ministerium humanae naturae specialius subiungitur, merito a Patribus post Dionysium *θεανδρικά*; fuisse appellatas. »

I. Sicut Adoptiani non aperte prae se ferebant Nestorii haeresin, ea tamen docebant, quibuscum distinctio duplicis personae in Christo, Filii proprii et Filii adoptivi, connexa erat; ita antea saeculo VII plures orientales, qui monophysitarum haeresi clanculum saltem ex parte erant addicti, hanc quoad rem ipsam fovebant, quin tamen duas in Christo naturas adversus definitionem Leonis Pontificis et Concilii Chalcedonensis aperte et totidem verbis negarent. Hi unam asserentes Christi operationem et voluntatem *monotheletae* (*μονοθεληται*) dicti sunt. Sententiam suam explicabant ita, ut Verbum secundum divinam naturam sit principium immediatum omnium operationum et volitionum, humana autem natura per se iners recipiat in se actionem divinam Verbi. Quamvis enim concederent, humanam naturam si quoad essentiam spectetur, non esse divinam, nihilominus ubi quaeritur de principio actionum, hoc constituebant esse unicum compositum (ut videtur) ex divina et humana natura, eo fere modo, quo in nobis ex anima et corpore exsurgit unum agendi principium, et quo Apollinaristae Verbum loco mentis constituebant formam in Christo et principium actionum rationalium. Inde facilius monotheletae concludebant, *ἐνεργεῖσθαι* et quidquid actionis